

2012-09-27

Dnr... 2012.243
Planbet... 212

Till vederbörande ledamöter i Kommunfullmäktige
Ovanåkers Kommun
828 80 Edsbyn

2012-09-27

Stora förändringar i landskapet vid vindkraftsetablering – vad har vi för ansvar för Finnskogen?

Det är stora saker på gång i Hälsingland och Ovanåkers Kommun. Jättestora saker. Googlar man på Bergvik Skog, finner man att de förra året gick någonstans mellan 100 och 200 miljoner kronor i vinst på vindkraft. Det är stort. Föreslaget vindkraftsområde i Ovanåkers Finnskog - "Vindkraftsprojekt Hälsingeskogen" - är också stort. Jättestort. Lite finnskogsspillror blir kvar bara. Varje enskilt vindkraftsverk är också stort. 220 meter. Jämför Kaknästornet i Stockholm på 155 meter respektive Stadshuset på 106 meter. 220 meter är högre än två stadshus stående på varandra. 140 vindkraftverk om vardera 220 meter blir mäktigt. Höjdmässigt blir Stockholm fjuttigt i sammanhanget. De som tagit del av fotomontage använder dock inte ordet stort. Horribelt, är vad folk säger mest. Vägnätet blir också stort. Upphackningen av landskapet blir stort. Förändringen i landskapet blir total. Därtill kommer kraftledning, störningar i form av ljud, ljus natttid och skuggor dagtid, påverkan på djur- och fågelliv samt negativa hälsoeffekter på människa.

Så finns värdena som också är stora men som inte syns eller kan räknas i kronor, TWh eller meter. Atmosfären i ett landskap. Känslan. Vildmarken. Djuren. Tystnaden. Det undångömda och bortglömda kulturarvet, som inte riktigt är i fas med kulturelitens intresseområden eller fokus. Platsen där vänligheten och kärvheten lever i symbios och där det vilda och fridfulla går hand i hand. Det storartade landskapet med vidderna och den lilla försynta bebyggelsen. Ensligt belägna gårdar utan grannar. Gårdar som förts upp med omsorg på noga utvalda platser, ofta med vidunderlig utsikt över de hälsingska blånade bergen och de otaliga små skogstjärnarna. "Säg du det landet, där sjöarna ler..." Området som lyckats behålla sin integritet, trots det hänsynslösa skogsbruk som sargat landskapet under årens lopp. Finnskogen. Skogen som samtidigt är en bygd, där faktiskt människor bor - mitt ibland alla djuren, mitt i det vilda och ensliga.

Vad har vi, var och en av oss, och inte minst var och en av er i maktposition, för ansvar för detta område? Finnskogen kan inte av sig själv vinna mot ett bolag med årliga mångmiljonvinster med obegränsade lobbymöjligheter. Bolag som kan locka med tillfälliga jobb, bygdepengar, och deläggande. Men så mycket mer står på spel. Vi befinner oss vid ett vägskäl, där vi kommer att avgöra hur landskapet kommer att se ut över en lång tid framöver och vad som skall hända med en hel bygd. Vi står inför frågan, och beslutet, om vi skall offra eller värna vår Finnskog.

Finnskogen. Stenrösena ligger där på ängarna i prydliga längor än i dag och vittnar om den tid som varit. Ängarna, som skogsbolagen hotade med att plantera igen med granplantor på 80-

talet, men som alltjämt erbjuder en biologisk mångfald och som många än i dag försöker bevara för skönhetsens skull. Gamla timrade hus med initialer inristade i trästockarna. Kojresterna, som nästan ingen känner till, men som man ibland snubblar över djupt där inne i skogarna. Stigarna, som trampats generation efter generation och som även de vilda djuren nu förtjänstfullt hjälper till att hålla öppna. Fördämningar i den lilla bäcken, som inte ens är med på någon karta. Kanske var det här den enda vattenkällan en gång i tiden? Små gårdar med obetydliga farstukvistar, där folket aldrig hade råd med virke till överdådiga hus eller tid att stå och snida de allra vackraste träarbetena. Finnskogen. Alltid i skuggan av de i sammanhanget relativt rika bondgårdarna i Hälsinglands kolossalt vackra dalgångar med de brusande älvarna.

Men vad vore Hälsingland utan Finnskogen? Är det inte mångfalden, variationerna och den sammantagna landskapsbilden som utgör själva kärnan i Hälsingland, som är dess identitet? Vem blir inte hänförd av de hälsingegårdar, som nu har en plats på UNESCOs världsarvslista? Men är det egentligen någon som är oberörd av ett besök i Hälsinglands Finnskog?

Det är här i Finnskogen, som älgen äter upp blommorna på midsommarstången och björnmamman manar på ungen som hamnar på efterkälken, då den skuttar upp och ner på stenröset. Det är i Finnskogen, som jag sitter på gårdsplanen tillsammans med rävpappan och myser i kvällens sista solstrålar, innan de försvinner bakom grantopparna. Det är här jag får förtroendet att lämnas ensam med rävvälparna, när båda föräldrarna ska iväg en stund. Örnen som svävar högt, högt uppe i den klarblå himlen och som gör en extra vända just över huset. Kanske är den lite nyfiken? Kanske är det bara roligt att sväva sådär? Hararna som under jakten gömmer sig bakom logen. Grävlingen som gräver upp komposten. Vargen som nosar igenom vartenda spår och gör krumsprång över de förkrympta enbuskarna. Det är här i Finnskogen, som man riktigt kan höra tystnaden. Det alldeles knäpptysta. Inget trafikbrus, inget datorsurr. Mörkret om natten. Det vackra med mörkret, som ju nästan har försvunnit överallt annars. Den magnifika stjärnhimmelen, som man inte riktigt ser någon annanstans. Fladdermössen, som gör att man reflexmässigt duckar, trots att man vet att de alltid hinner väja. Rådjuren, som lugnt betar på ängarna tidigt i gryningen, när fågelsången är som intensivast.

Finnskogen. Finnskogen är en speciell plats.

Vad har vi för ansvar för de som inte längre finns, för de som ingen längre minns namnet på eller kommer ihåg? De som en gång strävsamt brukade upp den steniga jorden i Finnskogens djupa skogar och flyttade på sten för sten med sina bara händer. "*... där forna tider folk bröt bygd med stark och senig hand...*" Finnskogens familjer, som saknat resurser, rikedom och maktpositioner. Människor som överlevde kärva vintrar, trots att man inte vågade såga ner en endaste björk på skogsbolagets marker utan i stället kapade av sina egna knutar på de timrade husen. Människorna som brukade jorden de inte själva ägde. Människorna som kämpade på i det tysta. Människor som väl aldrig någon egentligen brytt sig om. Så behöver vi göra det nu?

Och vad har vi för ansvar för de som ännu inte finns, för de som ännu inte fötts? Vad vill vi lämna kvar efter oss? Hur vill vi att vårt bidrag från vår tid på jorden ska se ut? Vad önskar vi oss våra barn? Finnskogen kommer säkert att betraktas som än mer unik och värdefull för våra barn och barnbarn. Nya generationer kommer att fråga oss vilket ansvar vi tog, vad vi egentligen gjorde, hur vi kunde offra en hel bygd, en natur, ett landskap, en allemansrätt. Förstod vi verkligen inte bättre, det måste vi väl ändå ha gjort på 2000-talet?! Hur kunde vi tillåta något så storskaligt och omfattande, när vi faktiskt *visste*, att det var på lösa grunder och med otillräckliga studier på djurliv och natur? Begrep vi inte, att även vi människor faktiskt behöver få komma ut i skog och mark ibland?

Ska våra barns blickar fastna på vindsnurrorna vid horisonten och ska de aldrig själv kunna stänga av kraftverkens svischande ljud? Ska de aldrig få höra tystnaden eller se vintergatan en klar höstkväll? Ska de sova med öronproppar och plocka kantareller och blåbär i en industripark? Ska de ströva runt längs vindkraftsverkens vägnät och här söka rekreation och livskvalitet? Nej, så skulle det inte naturligtvis inte bli. För barnen skulle inte komma hit längre, Finnskogen skulle inte längre vara deras smultronställe. Allt det som Finnskogen står för, vore förlorat.

När skogen köptes upp av skogsbolagen för några generationer sedan, visste man inte bättre. Man var helt utlämnad och hade inte förmåga eller möjlighet att protestera. Bolagen utnyttjade folks personliga svårigheter och tragedier redan då. Idag sitter vi dock med den erfarenheten i bagaget, har en helt annan kunskap, andra möjligheter och lever i en annan värld, på en annan planet. Hundra år senare kan vi inte med berätt mod åter sälja ut vår skog – och denna gång även vår natur, ett helt landskap och en bygd. Här och nu kan var och en av oss se till personliga och privata intressen och politiker kan peka på eventuella tillfälliga arbetstillfällen. Vindkraftsetablering i landskapet måste dock ses ur ett vidare perspektiv. Det är stort, jättestort, men det behöver egentligen inte vara så svårt.

Och, ja, vi har ett stort ansvar. Ett jättestort ansvar. Och vi kan, och har rätt – kanske rent av en skyldighet – att, säga nej. Det är kanske det största av alltihop.

Ovanåkers Kommun och Hälsingland har många juveler i sin krona. Förringa inte Finnskogen – det är landskapets oslipade diamant.

Elisabet Engström, Långtjärnsberg
Munkedalsvägen 3
122 42 Enskede
Mobil 070-2243271